

APRIL

Een moestuin
heeft bloemen
nodig

Er is niets
wat de lente
voor mij beter
samenvat
dan dit: vuil,
stram, moe en
doodgelukkig
zijn.

Het is half april en voor het eerst noteer ik mijn moestuingedachten buiten, op het terras. Gisteren genoot ik al van de dolle vlucht van enkele vroege zwaluwen boven de schuur, maar nu ik buiten zit, heb ik pas echt het gevoel dat het voorjaar aangebroken is. Overal om mij heen is het 'bijna' en 'al een beetje': de bloesems van de meidoorn gaan bijna open en de blauweregen is al een beetje paars. De appelbomen staan bijna in bloei en verderop bij de buren zijn de kersenbomen zelfs al een beetje uitgebloeid. De lucht is bijna warm, en al een beetje zonnig, en overal is het bijna die prachtige lente die straks tot ontploffing komt.

Zelfs zonder de overdaad die nog moet komen, ruik ik de lente al. Net voor een bui, 's avonds als het windstil wordt, of als een lentebries de goede kant uit

blaast, dan is het daar plots: die bedwelmende lentegeur. En ook nu, hier op het terras, ruik ik een lichte zweem van seringen terwijl twee merels als versteend tussen de madeliefjes en paardenbloemen in het gras zitten. Het is de eerste keer dit jaar dat ik niet buiten werk, maar het warm genoeg vind om buiten stil te zitten. Ik ben de hele dag lang niet binnen geweest. Aan mijn nagelranden zie ik restjes aarde die daar ondanks tuinhandschoenen toch altijd hun weg naartoe weten te vinden en op mijn knieën zitten vuile, natte vlekken. Ik heb mijn laarzen nog aan, ik zie mijn kruiwagen in de moestuin staan en mijn pols tintelt nog van de eerste neteltjes die ik niet had gezien, maar die zich behoorlijk lieten voelen. Er is niets wat de lente voor mij beter samenvat dan dit: vuil, stram, moe en doodgelukkig zijn. En na het tuinwerk eigenlijk niet naar binnen willen.

Tijdens de eerste twee weken van april heb ik min of meer dezelfde dingen gedaan als eind maart: af

Wat moet hier bijstaan?

Goudsbloem

Reukerwt

en toe een rijtje radijzen buiten zaaien, een moestuinbed klaarmaken, de vroege erwtes langs een klimrek leiden en een uitbarsting van winterpostelein verwijderen. En tussendoor heb ik hier en daar al wat tomaten verspeend. Vandaag was het dan eindelijk tijd voor iets nieuws: de bloemen. Daarmee bedoel ik niet de winterdracht van vaste planten in de borders verwijderen, of het onkruid tussen de rozen in de perken wieden. Dat soort afzonderlijke bloemenborders heb ik ook, maar dat is van een heel andere orde dan wat ik half april doe: het zaaien van bloemen als onderdeel van de moestuin.

Heel wat bloemen hebben tijdens de afgelopen jaren voor hun plaats in de moestuin moeten knokken. Wat er wel en niet mocht groeien, was vaak nogal afhankelijk van het veronderstelde nut van de bloemen in kwestie. En daar valt wel wat voor te zeggen; als je met bloemen een natuurlijk evenwicht in stand kunt houden, heb je een groot voordeel: een uitbundige kleurenpracht én betere bevruchting. Daarom plant ik, zoals de meeste

moestuiniers, tagetes in allerlei vormen en kleuren bij de aardappelen, aardbeien en tomaten. De sterke geur van de tagetes, ook wel stinkertjes genoemd, zou een aantal belagers op afstand houden, en de stinkertjes zelf zouden een stof afscheiden die helpt tegen aaltjes, mieren en sommige vliegen. Er is waarschijnlijk geen bloem die eenvoudiger is dan het stinkertje, en een mooi boeket ga je er niet van maken, maar ik vind het fantastisch te beseffen dat ik met het planten van tagetes een van de alleroudste tradities in de moestuin mede in stand houd.

Goudsbloem of calendula is nog zo'n traditionele plant. De oranjegele bloemen trekken lieveheersbeestjes aan. Die leggen hun eitjes dan op sommige groenten, zoals tuinbonen, en de larven van de lieveheersbeestjes eten vervolgens de bladluizen op. Prachtig toch?

Ook Oost-Indische kers gaat de zwarte luis te lijf, maar dan anders: de luizen eten zo graag Oost-Indische kers dat ze massaal op die plant gaan

Komkommerkruid

Bloemen, dat is overdaad en overmoed. En dat is precies wat we nodig hebben naast de discipline die de groenten in de moestuin soms vragen.

zitten en je tuinbonen en andere groenten als een minder lekker hapje links laten liggen. Ook tagetes hebben een soortgelijke functie trouwens: slakken eten ze zo graag dat ze minder snel van je sla zullen knabbelen als er tagetes staan.

Komkommerkruid zou tomaten lekkerder doen smaken en de groei van pompoenen stimuleren. De paarsblauw bloeiende dropplant of agastache houdt met zijn anijsachtige geur koolwitjes en koolvliegen op afstand en mosterdzaad neemt nitraten op uit de bodem en helpt zo het onkruid bestrijden. En bijna al deze bloemen trekken dan ook nog eens allerlei insecten aan, die eveneens noodzakelijk zijn voor de moestuin: veel aardbeien zou je niet hebben als de insecten niet voor bestuiving zorgden.

Dat zijn al minstens vijf soorten bloemen die eigenlijk niet kunnen

ontbreken als je een beetje verantwoord wilt moestuinieren. Ik zou echt nooit aan een moestuin beginnen zonder er minstens deze vijf bloemen bij te zetten. Maar waar het mij werkelijk om gaat, is niet dat nuttige, en dat verantwoorde van bloemen in de moestuin, maar het onverantwoorde. Ik zaai bloemen om er veel te veel te hebben. Ik zaai bloemen om overdonderd te raken door het onwaarschijnlijke tempo waarmee ze de grond uit schieten. Ik wil bloemen in de moestuin voor het spektakel, voor de overrompelende schoonheid, en de fantastische kakofonie van kleuren, soorten en geuren. Bloemen, dat is overdaad en overmoed. En dat is precies wat we nodig hebben naast de discipline die de groenten in de moestuin soms vragen.

Met bloemen is het voor mij vervolgens zoals met alles in de moestuin: het is gezaaid om geogst te worden. De hele zomer lang sleep ik boeketten het huis in. Houden die erg goed en lang in een vaas? Nee, na twee of drie dagen kan ik ze het huis alweer uit dragen richting composthoop. Maar is

dat erg? Natuurlijk niet! Boeketten vol veldbloemen en eenjarigen zijn prachtig. Ze brengen de zomer in huis. Een boeket maakt alles af: een kastje in de zithoek, een vensterbank in de keuken of die grote tafel, ze worden allemaal mooier met een boeket erbij. En in de zomer, als het soms plots begint te gieten en de donder knalt, de bloemen buiten tegen de grond worden geseld door de felle wind en de bloemblaadjes verspreid raken over het gras, dan staan bij ons binnen in huis overal boeketten vol zomerse bloemen die nergens last van hebben. Dan mag het buiten stormen wat het wil, binnen is er zon. En zo geniet ik van elke bloem twee keer: eerst buiten in de moestuin, en daarna binnen in een vaas.

Bloemen zijn voor mij vanzelfsprekend in een moestuin. Vooral eenjarigen passen er perfect, want ook de meeste groenten zijn eenjarig. Je zaait ze in april (soms maart, soms mei), ze kiemen in de vroege lente en groeien in het voorjaar. Dan bloeien ze een zomer lang, maken zaad aan tegen de herfst, en sterven vervolgens af, allemaal in minder dan een jaar, meestal van maart tot oktober. En wat voor groenten geldt, geldt voor die eenjarige bloemen nog meer: het is spotgoedkoop. Er zitten ontzettend veel bloemzaadjes in een zakje, en ze kiemen bijna allemaal. Je hoeft je niet aan wisselteelt te houden of op te passen voor belagers: je zaait en het groeit. Het is het gemakkelijkste dat er bestaat. Dus zaaien? Zeker doen!

Naast de eerdergenoemde tagetes, goudbloem, Oost-Indische kers, komkommerkruid, dropplant en mosterdzaad zaai ik elk jaar ook vierkante meters vol zonnebloemen, cosmea, reukerwten en papavers. De zonnebloemen zaai ik in alle denkbare vormen, van kleine witgele zonnebloempjes tot reuzen van vijf meter die zich vertakken in alle schakeringen van roestbruin. Aan de randen zaai ik cosmos in alle tinten roze, waarmee ik bloei heb tot diep in de herfst. Van de papavers is de Californische klaproos mijn favoriet en van de reuk-

erwten blijken de oudste rassen het lekkerst te ruiken. Hoe meer reukerwten je plukt trouwens, hoe meer bloemen ze aanmaken. Je zou het zelf zo mooi niet durven bedenken.

Goudsbloem, komkommerkruid en Oost-Indische kers zaai ik overigens al veel jaren niet meer. Niet omdat ik ze niet wil, maar omdat ze er vanzelf zijn: eens gezaaid komen ze jaar na jaar spontaan weer op. Het vraagt niet veel oefening om de eerste blaadjes van die bloemen te herkennen en jaarlijks laat ik ze staan waar ze de groenten die ik zaai niet in de weg staan. Ook sommige zonnebloemen zaaien zich zo jaar na jaar uit, en waar de slakken zich vaak massaal te goed doen aan mijn pas uitgeplante, en nieuw gezaaide zonnebloemen, raken ze die spontane zaailingen zelden aan. Begrijpen wie begrijpen kan...

Naast de eenjarigen stort ik me jaarlijks ook op dahlia's. Dat zijn ouderwetse bloemen, ik weet het, de meest ouderwetse moestuinbloemen die bestaan zelfs. Maar het is een fantastische snijbloem en de weelde die je in boeketten krijgt met dahlia's is echt ongezien. Stel je een zomertafel voor met sla en tomaten uit je eigen moestuin, op die sla de gele en oranje bloemblaadjes van de goudsbloemen (die eetbaar zijn), in je glas gin-tonic een paar van de hemelsblauwe bloemen van het komkommerkruid (ook al eetbaar), en overal op die tafel ouderwetse waterglazen en kannetjes vol dahlia's. Dan nog het gezoem van wat insecten rond de cosmea in de moestuin, het geknetter van de barbecue op de achtergrond, en de stemmen van vrienden of familie erdoorheen. Als dessert een taart met bessen uit de tuin, en ook daarop eetbare bloemen zoals viooltjes, madeliefjes en opnieuw wat goudsbloem en bernagie. Dat is waar een moestuin voor mij uiteindelijk om gaat: oogsten, zowel groenten als bloemen, en genieten van die oogst.